

Lausunto

26.08.2026

Asia: VN/20413/2026

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Annoin 24.2.2026 lausuntoni poliisin rikostiedustelua koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta, 3.6.2026 lausuntoni Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta ja 24.6.2026 lausuntoni Tullin rikostiedustelua koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta sekä 16.6.2026 lausuntoni poliisin rikostiedustelua koskevasta täydentävästä hallituksen esitysluonnoksesta. Poliisin rikostiedustelua koskeva hallituksen esitys HE 121/2026 vp on eduskunnan käsiteltävänä. Totean Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevan täydentävän hallituksen esitysluonnoksen osalta seuraavan:

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi telekuuntelua ja tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta koskevat säännökset. Luvussa ovat jo nykyisin televalvontaa koskevat säännökset. Telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ja televalvonta mainittaisiin myös rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun rikostiedustelukeinoja koskevassa säännöksessä.

Tuomioistuimen lupaa edellyttävän tiedonhankintatoimivaltuuden käyttöön liittyvä päätöksenteko voi olla yksi- tai kaksivaiheista. Yksivaiheisessa päätöksenteossa tuomioistuin tekee päätöksen tiedonhankintatoimivaltuuden käytöstä ja tiedusteluviranomainen toteuttaa tämän tuomioistuimen päätöksen toimeenpanon. Kaksivaiheisessa päätöksenteossa tuomioistuin tekee päätöksen tiedonhankintatoimivaltuuden käytöstä ja tiedusteluviranomainen tekee osana tämän tuomioistuimen päätöksen toimeenpanoa oman tuomioistuimen päätöstä tarkentavan päätöksensä ja toteuttaa tuomioistuimen päätöksen ja oman päätöksensä toimeenpanon. Telekuuntelun, tietojen

hankkimisen telekuuntelun sijasta ja televalvonnan osalta yksivaiheinen päätöksenteko liittyy tuomioistuimen teleosoitetta tai telepäätelaitetta koskevaan päätökseen sekä kaksivaiheinen päätöksenteko tuomioistuimen henkilöä koskevaan päätökseen ja tämän päätöksen toimeenpanoon liittyvään tätä päätöstä tarkentavaan tiedusteluviranomaisen henkilön käyttämää teleosoitetta tai telepäätelaitetta koskevaan päätökseen.

Pakkokeinolain 10 luvun mukaan telekuuntelusta ja tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta päättää tuomioistuin. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava rikoksesta epäilty tai epäillyn ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte. Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa epäilty on tuntematon. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi vastaavat säännökset, joiden mukaan telekuuntelusta ja tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta päättäisi tuomioistuin, tuomioistuimen päätöksessä olisi mainittava henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte ja pidättämiseen oikeutettu virkamies päättäisi toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa henkilö on tuntematon.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun mukaan televalvonnasta päättää tuomioistuin. Tuomioistuimen päätöksessä on mainittava rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun mukaan henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte ja pakkokeinolain 10 luvun mukaan rikoksesta epäilty tai epäillyn ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte. Pakkokeinolain 10 luvussa on säädetty myös siitä, että pidättämiseen oikeutettu virkamies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa epäilty on tuntematon. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ei ehdoteta tehtäväksi vastaavaa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen televalvontaan liittyvää päätöksentekoa koskevaa lisäystä.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun mukaan telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta ja televalvonnasta päättäisi tuomioistuin. Tuomioistuin päättäisi myös toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista tilanteissa, joissa toimenpiteen kohteena oleva henkilö on tuntematon. Pidättämiseen oikeutettu virkamies päättäisi toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa toimenpiteen kohteena oleva henkilö on tuntematon. Kaikkiin rikostiedustelukeinoin sovellettavien säännösten mukaan rikostiedustelukeinoa koskevasta vaatimuksesta ja rikostiedustelukeinon käyttöä koskevasta päätöksestä olisi käytävä ilmi kohteena olevan henkilön ollessa tuntematon teleosoite tai telepäätelaitte.

Tuomioistuimen teleosoite- tai telepäätekohtainen lupaharkinta voi olla tarpeen muissakin kuin edellä tarkoitetuissa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön tuntemattomuuteen liittyvissä tilanteissa. Kyse voi olla tilanteista, joissa samaa teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttävät useat tiedonhankinnan kohteina olevat tunnetut henkilöt, samaa teleosoitetta tai telepäätelaitetta

käyttävät tiedonhankinnan kohteina olevien henkilöiden lisäksi säännönmukaisesti myös täysin sivulliset henkilöt taikka telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäviä tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön itsensä sijasta tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön käyttämä tekninen laite. Digitaalisessa toimintaympäristössä hyvin monenlaiset tekniset laitteet voivat olla viestintäverkkoon kytkettyjä ja myös keskenään viestiviä. Tilanteessa, jossa samaa telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttävät useat tiedonhankinnan kohteina olevat tunnetut henkilöt, vaihtoehtoisena menettelytapana on henkilöä koskevan tuomioistuimen päätöksen tekeminen kunkin tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön osalta. Edellä mainituissa tilanteissa tiedonhankinnalla hankittavien tietojen tärkeys sekä tällaiseen tiedonhankintaan liittyvän perusoikeuksiin puuttumisen syvyys ja sivullisia koskevien ja muiden tiedonhankinnan tarkoituksen kannalta ylimääräisten tietojen kertymisen riski voivat olla tuomioistuimen henkilöä koskevaan päätökseen perustuvaan tietyn henkilön viestinnässään käyttämään telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen kohdistettavaan tiedonhankintaan verrattuna vaikeammin ennakoitavia ja vaatia sen vuoksi tuomioistuimen toimesta tapahtuvaa teleosoite- tai telepäätelaitekohtaista arvioimista sekä mahdollisesti myös erityisten rajoitusten ja ehtojen tietojen hankkimiselle asettamista.

Tiedonhankintatoimivaltuuksien käyttöä koskeva päätöksentekojärjestelmä vaikuttaa myös tiedusteluvalvontavaltuutetun rooliin päätösten tekemisen ja toimeenpanon lainmukaisuuden valvonnassa. Tiedusteluvalvontavaltuutettu voi puuttua tuomioistuinten päätöksiin kantelemalla käräjäoikeuden päätöksestä tai valittamalla hovioikeuden päätöksestä tiedustelutoiminnan lainmukaisuutta, perus- ja ihmisoikeuksien tiedustelutoiminnassa toteutumista tai oikeusturvan tiedustelutoiminnassa toteutumista ja siihen liittyviä hyviä käytäntöjä koskevilla perusteilla. Perus- ja ihmisoikeuksien tiedustelutoiminnassa toteutumista tukee perusoikeusmyönteinen lain tulkinta ja soveltaminen. Oikeusturvan tiedustelutoiminnassa toteutumista ja siihen liittyviä hyviä käytäntöjä tukevat puolestaan tuomioistuinten päätösten selkeys ja oikeuskäytännön yhtenäisyys. Tiedusteluvalvontavaltuutettu voi puuttua tiedusteluviranomaisten toteuttamaan tuomioistuinten päätösten toimeenpanoon antamalla tiedusteluviranomaiselle lainvastaiseksi katsomansa tiedonhankintatoimivaltuuden käytön keskeyttämistä tai lopettamista koskevan määräyksen. Kun tiedonhankintatoimivaltuuden käyttö perustuu tuomioistuimen päätökseen, tiedusteluvalvontavaltuutetun antama määräys on väliaikainen ja se on saatettava asianomaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos tiedonhankintatoimivaltuuden käyttö on selvästi tuomioistuimen päätökseen perustumatonta, tiedusteluvalvontavaltuutetun antama määräys on lopullinen eli tällaisen määräyksen osalta ei ole säädetty sen tuomioistuimen käsiteltäväksi saattamisesta. Tiedonhankintatoimivaltuuden käyttö on selvästi tuomioistuimen päätökseen perustumatonta esimerkiksi silloin, jos tiedonhankintatoimivaltuutta käytettäessä poiketaan tuomioistuimen antaman luvan voimassaoloajasta.

Kun tiedusteluvalvontavaltuutettu puuttuu tuomioistuinten päätöksiin tai tiedusteluviranomaisten toteuttamaan tuomioistuinten päätösten toimeenpanoon, kyse voi olla lain tulkintaan tai soveltamiseen liittyvistä oikeus- tai tosiasiakysymyksiä koskevista näkemyseroista tuomioistuimen ja tiedusteluvalvontavaltuutetun tai tiedusteluviranomaisen ja tiedusteluvalvontavaltuutetun välillä. Päätösten tekemiseen liittyvät tosiasiakysymykset voivat koskea riittävää näyttöä siitä, että tuomioistuimen henkilöä koskevan päätöksen osalta henkilö taikka tuomioistuimen telesoitetta tai telepäätelaitetta koskevan päätöksen osalta teleosoite tai telepäätelaitte liittyy tiedonhankinnan kohteena olevaan toimintaan, sekä tuomioistuimen henkilöä koskevaa päätöstä tarkentavan

tiedusteluviranomaisen päätöksen osalta riittävää näyttöä siitä, että teleosoite tai telepäätelaitte on henkilön hallussa oleva tai tämän oletettavasti muuten käyttämä. Päätösten tekemiseen liittyvät oikeuskysymykset voivat koskea tuomioistuimen henkilöä koskevaa päätöstä tarkentavan tiedusteluviranomaisen päätöksen osalta sitä, että tiedonhankinta kohdistuu henkilöltä lähtöisin oleviin tai tälle tarkoitettuihin viesteihin (vrt. henkilön käyttämältä tekniseltä laitteelta lähtöisin olevat tai sille tarkoitetut viestit). Päätösten toimeenpanoon liittyvät tosiasiakysymykset voivat koskea sitä, onko edelleenkin riittävää näyttöä siitä, että henkilö taikka teleosoite tai telepäätelaitte liittyy tiedonhankinnan kohteena olevaan toimintaan, sekä sitä, onko edelleenkin riittävää näyttöä siitä, että teleosoite tai telepäätelaitte on henkilön hallussa oleva tai tämän oletettavasti muuten käyttämä.

Sijaintitiedon hankkiminen ja sen edellytykset

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ja pakkokeinolain 10 lukuun ehdotetaan lisättäväksi sijaintitiedon hankkimista koskevat säännökset. Sijaintitiedon hankkiminen mainittaisiin myös rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun rikostiedustelukeinoja koskevassa säännöksessä.

Sijaintitiedon hankkimisen tarkoituksena olisi henkilön tai esineen paikantaminen tai seuraaminen. Sijaintitiedolla tarkoitettaisiin viestintäverkosta, telepäätelaitteesta tai tietoyhteiskunnan palvelun tarjoamisen yhteydessä kerättävää tai käsiteltävää tietoa, joka ilmaisee teleosoitteen, telepäätelaitteen tai tietyn yksilöivän tunnisteiden sijainnin. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun mukaan sijaintitiedon hankkimista koskeva päätösvalta olisi jaettu toimivaltuuden käytön keston ja ajoituksen perusteella tuomioistuimen ja pidättämiseen oikeutetun virkamiehen kesken. Sijaintitiedon hankkimista koskevassa tuomioistuimen tai pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksessä olisi mainittava henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite, telepäätelaitte tai muu yksilöivä tunniste. Se, onko kohteena oleva henkilö tunnettu vai tuntematon, ei vaikuttaisi päätösvallan jakautumiseen tuomioistuimen ja pidättämiseen oikeutetun virkamiehen kesken. Todettakoon, että pakkokeinolain 10 luvussa olisi perusteltua käyttää ilmaisun henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, sijasta ilmaisua rikoksesta epäilty. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun mukaan sijaintitiedon hankkimisesta päättäisi tuomioistuin. Kaikkiin rikostiedustelukeinoihin sovellettavien säännösten mukaan rikostiedustelukeinoja koskevasta vaatimuksesta ja rikostiedustelukeinon käyttöä koskevasta päätöksestä olisi käytävä ilmi toimenpiteen kohteena olevan henkilön ollessa tuntematon teleosoite tai telepäätelaitte taikka sijaintitiedon hankkimisessa muu yksilöivä tunniste. Toisaalta kaikkiin rikostiedustelukeinoihin sovellettavien säännösten mukaan pidättämiseen oikeutettu virkamies päättäisi toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa toimenpiteen kohteena oleva henkilö on tuntematon. Todettakoon, että jos sijaintitiedon hankkimisessa olisi kyse esineen paikantamisesta tai seuraamisesta, sijaintitiedon hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä vaikuttaisi olevan perusteltua mainita kyseinen esine.

Viranomaisen tietojen saantiin vaikuttavasta sääntelystä muodostuu moniulotteinen viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuuksista ja tiedonsaantioikeuksista koostuva kokonaisuus.

Tiedonhankintatoimivaltuuksia käytettäessä tiedot voidaan saada tietojen luovuttajalta tai viranomaisen omin toimin. Viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuudeksi muotoiltu toimivaltuus luo viranomaiselle lähtökohtaisesti mahdollisuuden saada tiedot tietojen luovuttajalta eli tietojen luovuttajalle oikeuden luovuttaa tiedot viranomaiselle. Viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuus ja tietojen luovuttajan avustamisvelvollisuus luovat yhdessä viranomaiselle oikeuden saada tiedot tietojen luovuttajalta eli tietojen luovuttajalle velvollisuuden luovuttaa tiedot viranomaiselle. Viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuuteen perustuvaan oikeuteen hankkia tiedot viranomaisen omin toimin liittyy myös viranomaisen oikeus asentaa tietojen hankkimiseen käytettävä laite, menetelmä tai ohjelmisto toimenpiteen kohteeseen. Viranomaisen tiedonsaantioikeus luo viranomaiselle oikeuden saada tiedot tietojen luovuttajalta eli tietojen luovuttajalle velvollisuuden luovuttaa tiedot viranomaiselle.

Alun perin toisenlaiseen toimintaympäristöön tarkoitetun sääntelyrakenteen käyttäminen nopeasti kehittyvässä digitaalisessa toimintaympäristössä on haasteellista. Esimerkiksi esineen, aineen tai omaisuuden taikka henkilön liikkumisen seuranta on säännelty teknisenä seurantana, jossa esineen, aineen tai omaisuuden liikkumista seurataan kohteeseen erikseen sijoitettavalla tai siinä jo olevalla teknisellä laitteella ja henkilön liikkumista seurataan seurantalaitte hänen yllään oleviin vaatteisiin tai mukanaan olevaan esineeseen sijoittamalla. Digitaalisessa toimintaympäristössä asetelmaa monimutkaistaa se, että kohteessa jo oleva tekninen laite voi olla myös telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta ja televalvontaa koskevissa säännöksissä tarkoitettu telepäätelaitte taikka teknistä laitetarkkailua koskevissa säännöksissä tarkoitettu tietokone tai muu vastaava tekninen laite. Digitaalisessa toimintaympäristössä voi syntyä tarve uusille toimivaltuuksille ja aikaisempien toimivaltuuksien laajentamiselle. Uusista toimivaltuuksista tai aikaisempien toimivaltuuksien laajentamisesta säädettyä joudutaan hakemaan tasapainoa toimivaltuussääntelyn teknologianeutraalisuuden ja toimivaltuussääntelyn riittävän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden välillä. Teknologianeutraaliin toimivaltuussääntelyyn voi liittyä haasteita toimivaltuuksien tulkinnanvaraisuuden ja laajuuden osalta. Sääntely voi johtaa myös eri tiedonhankintatoimivaltuuksien osittaiseen keskinäiseen päällekkäisyyteen, eri tiedonsaantioikeuksien osittaiseen keskinäiseen päällekkäisyyteen sekä tiedonhankintatoimivaltuuksien ja tiedonsaantioikeuksien osittaiseen keskinäiseen päällekkäisyyteen. Tällöin herää myös kysymys säännösten keskinäisestä soveltamisjärjestyksestä niiden osittaisen päällekkäisyyden tilanteissa.

Sääntelyn tulkintaa ja soveltamista koskevien epäselvyyksien välttämiseksi Suojelupoliisin ja sotilastiedusteluviranomaisten käytettävissä olevia tiedustelumenetelmiä, ehdotettuja uusia poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen käytettävissä olevia rikostiedustelukeinoja, poliisin, Tullin, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien käytettävissä olevia salaisia tiedonhankintakeinoja sekä poliisin, Tullin, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien käytettävissä olevia salaisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn olisi perusteltua olla esimerkiksi käsitteistöltään yhdenmukaista, ellei erilaiseen sääntelyyn olisi perusteltua syytä.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ja pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotetuissa sijaintitiedon hankkimista koskevista säännöksissä käytetty sijaintitiedon käsite vastaisi ilmeisesti osittain pakkokeinolain 10 luvun nykyisessä sijaintitietojen hankkimista epäilyyn ja tuomitun tavoittamiseksi koskevassa säännöksessä käytettyä sijaintitiedon käsitettä. Pakkokeinolain 10 luvun kyseinen säännös kattaa kuitenkin vain henkilön hallussa olevan tai tämän oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon. Ehdotetuissa sijaintitiedon hankkimista koskevista säännöksissä käytetty sijaintitiedon käsite olisi sen sijaan sisällöltään sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa käytetystä sijaintitiedon käsitteestä poikkeava. Sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa erotetaan toisistaan viesti (viestin sisältö), välitystieto ja sijaintitieto. Välitystietoja käsitellään viestin välittämiseksi ja ne kerätään viestintäverkosta. Välitystiedot voivat olla myös teleosoitteen tai telepäätelaitteen maantieteellisen sijainnin ilmaisevia. Sijaintitietoja käytetään muuhun kuin viestin välittämiseen ja ne voidaan saada viestintäverkosta tai päätelaitteesta. Sijaintitiedot ilmaisevat liittymän tai päätelaitteen maantieteellisen sijainnin. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun lisättäväksi ehdotettujen ja pakkokeinolain 10 luvun nykyisten säännösten mukainen telekuuntelun määritelmä kattaa sekä viestin sisällön että viestiin liittyvät sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitetut välitystiedot. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun nykyisten säännösten mukainen televalvonnan määritelmä kattaa puolestaan sekä viestiin liittyvät sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitetut välitystiedot että teleosoitteen tai telepäätelaitteen sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitetun sijaintitiedon. Ehdotettu sijaintitiedon hankkiminen voisi näin ollen olla sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitetun sijaintitiedon osalta televalvonnan kanssa päällekkäinen toimivaltuus sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen maantieteellisen sijainnin ilmaisevien sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitettujen välitystietojen osalta televalvonnan ja telekuuntelun kanssa päällekkäinen toimivaltuus.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ja pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotettujen säännösten mukaisessa sijaintitiedon hankkimisessa voisi olla ilmeisesti kyse paikannettavaan tai seurattavaan henkilöön tai esineeseen liittyvää mobiililaitetta koskevista sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitetuista viestintäpalvelun tarjoajan keräämistä tai käsittelemistä välitystiedoista, lisäarvopalvelun tarjoajan keräämistä tai käsittelemistä sijaintitiedoista taikka tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan sähköisen etäpalvelun toimittamisen yhteydessä keräämistä tai käsittelemistä tiedoista. Viestintäpalvelulla tarkoitetaan palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkossa. Lisäarvopalvelulla tarkoitetaan palvelua, joka perustuu välitystietojen tai sijaintitietojen käsittelyyn muuta tarkoitusta kuin viestin välittämistä varten. Teleyritys voi toimia sekä viestintäpalvelun että lisäarvopalvelun tarjoajana. Tietoyhteiskunnan palvelulla tarkoitetaan sähköisenä etäpalveluna vastaanottajan henkilökohtaisesta pyynnöstä tavallisesti korvausta vastaan toimitettavaa palvelua. Sähköisen etäpalvelun toimittamisen yhteydessä kerättävät tiedot tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan tietokantaan yhdistyneestä tai yhdistyvästä mobiililaitteesta voivat ilmaista mobiililaitteen maantieteellisen sijainnin. Tietoyhteiskunnan palvelun käsite voi olla käytännössä osin tulkinnanvarainen sekä nopean teknologisen kehityksen myötä syntyvien uudentyyppisten palvelukonseptien ja palveluntarjoajien vuoksi myös vaikeasti ennakoitavasti laajentuva.

Kun rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ja pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotettujen säännösten mukainen sijaintitiedon hankkiminen olisi muotoiltu viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuudeksi, viranomainen voisi pyytää tiedot ilmeisesti ainakin viestintäpalvelun, lisäarvopalvelun tai tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajilta taikka lähtökohtaisesti hankkia ne myös viranomaisen omin toimin. Sijaintitiedon hankkimista koskevissa säännöksissä ei ehdoteta säädettäväksi, miltä tahoilta viranomaisella olisi oikeus saada tiedot eli millä tahoilla olisi velvollisuus luovuttaa tiedot viranomaiselle.

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnasta annetun lain 3 luvussa säädetään viestinnän välittäjän televalvontaan ja teknisen seurannan toimeenpanoon liittyvästä avustamisvelvollisuudesta sekä pakkokeinolain 10 luvussa säädetään ja rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudessa 3 a luvussa ehdotetaan säädettäväksi viestinnän välittäjän telekuunteluun, televalvontaan ja teknisen seurannan toimeenpanoon liittyvästä avustamisvelvollisuudesta. Sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa säädetään teleyritysten osalta viranomaisen telekuunteluoikeuden mahdollistavan toimenpiteen tekemisestä.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvussa ja pakkokeinolain 10 luvussa säädetään tietojen hankkimiseen käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamisesta toimenpiteen kohteeseen teknisen tarkkailun osalta. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudessa 3 a luvussa ehdotetaan säädettäväksi tietojen hankkimiseen käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamisesta toimenpiteen kohteeseen telekuuntelun, tietojen hankkimisen telekuuntelun sijasta, televalvonnan ja teknisen tarkkailun osalta.

Tiedonsaantioikeuksien osalta henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa säädetään toisaalta Rajavartiolaitoksen tutkittavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi tarpeellisten tietojen saannista yksityiseltä yhteisöltä ja henkilöltä sekä toisaalta Rajavartiolaitokselle kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeellisten teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivien tietojen saannista teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta. Säännösten 1.10.2026 lukien voimaan tulevien muutosten myötä tietojen saannille asetetaan tarpeellisuusvaatimuksen sijasta välttämättömyysvaatimus, tietojen yksityiseltä yhteisöltä ja henkilöltä saanti laajenee kattamaan myös tietojen säätöiltä saannin sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivien tietojen teleyritykseltä ja yhteisötilaajalta saanti laajenee kattamaan myös tietojen tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalta saannin ja myös palvelun käyttäjän tai tilaajan tunnistamiseksi tarvittavien tietojen saannin. Edellä mainittu rikosten ennalta estäminen voi liittyä sekä rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvussa tarkoitetun kaltaiseen konkreettisten ja yksilöityjen rikosten estämiseen että lain uudessa 3 a luvussa tarkoitetun kaltaiseen vakavan rikollisuuden torjumiseen. Sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa viitataan viranomaisten välitystietoja koskevan tiedonsaantioikeuden osalta muun muassa rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksesta annetussa laissa ja pakkokeinolaissa säädettyyn sekä säädetään teleyritysten osalta tiedon luovutuksesta muun muassa rikosten selvittämiseksi, paljastamiseksi tai estämiseksi.

Yhdistymistietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun nykyiset tukiasematietojen hankkimista koskevat säännökset ehdotetaan muutettavaksi yhdistymistietojen hankkimista koskeviksi säännöksiksi. Yhdistymistietojen hankkiminen mainittaisiin myös rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun rikostiedustelukeinoja koskevassa säännöksessä.

Yhdistymistietojen hankkimisella tarkoitettaisiin tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään tai tietyssä sijainnissa tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan tietokantaan yhdistyneistä tai yhdistyvistä teleosoitteista ja telepäätelaitteista tai yksilöivistä tunnisteista.

Yhdistymistietojen hankkimisessa voisi olla ilmeisesti kyse viestintäpalvelun tarjoajalta tai tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalta saatavista tiedoista tietyssä paikassa tietyllä hetkellä olleista tai olevista mobiililaitteista. Tietoyhteiskunnan palveluina on tässä yhteydessä ilmeisesti pidetty myös lisäarvopalveluita. Viestintäpalvelun tarjoajalta voidaan saada tiedot matkaviestinverkkoon kytketyistä mobiililaitteista ja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalta tiedot tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajaan yhteydessä olevista mobiililaitteista. Tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan tietokantaan kerättävät tiedot voivat koskea telepäätelaitetta, teleosoitetta tai muuta mobiililaitteen tunnistetta.

Kun rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ja pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotettujen säännösten mukainen yhdistymistietojen hankkiminen olisi muotoiltu viranomaisen tiedonhankintatoimivaltuudeksi, viranomainen voisi pyytää tiedot ilmeisesti ainakin viestintäpalvelun tai tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajilta taikka lähtökohtaisesti hankkia ne myös viranomaisen omin toimin. Yhdistymistietojen hankkimista koskevissa säännöksissä ei ehdoteta säädettäväksi, miltä tahoilta viranomaisella olisi oikeus saada tiedot eli millä tahoilla olisi velvollisuus luovuttaa tiedot viranomaiselle. Mobiililaitteen maantieteelliseen sijaintiin liittyvä viranomaisen omin toimin toteutettu teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen on oma toimivaltuutensa.

Edellä sijaintitiedon hankkimisen yhteydessä tietoyhteiskunnan palvelun käsitteestä, velvollisuudesta avustaa viranomaista, tietojen hankkimiseen käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston toimenpiteen kohteeseen asentamisesta ja viranomaisen tiedonsaantioikeuksista todettu koskee myös yhdistymistietojen hankkimista.

Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen sekä rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevat säännökset ehdotetaan muutettavaksi järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan osallistumista koskeviksi säännöksiksi. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudessa 3 a luvussa säädettäisiin puolestaan rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa poliisin rikostiedustelua koskevassa hallituksen esityksessä HE 121/2026 vp ehdotetaan vastaavan kaltaisia rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevia säännöksiä poliisilain uuteen rikostiedustelua koskevaan 5 b lukuun, mutta ei vastaavan kaltaisia muutoksia poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevan 5 luvun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskeviin säännöksiin.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun mukainen järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan osallistuminen liittyisi rikollisryhmän, rikollisjoukon, rikollisverkoston tai muun näihin verrattavissa olevan rikosten toteuttamiseksi muodostetun henkilöiden yhteenliittymän avustamiseen. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun mukainen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen liittyisi puolestaan järjestäytyneen rikollisryhmän, rikollisverkoston tai muun näihin verrattavissa olevan rikosten toteuttamiseksi muodostetun henkilöiden yhteenliittymän taikka luvun rikostiedustelukeinon kohdentamista koskevassa säännöksessä tarkoitetun henkilön tai ryhmän avustamiseen. Toisaalta rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvussa ja pakkokeinolain 10 luvussa ja toisaalta rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudessa 3 a luvussa avustettavaa järjestäytyntä rikollisuutta kuvattaisiin näin ollen hieman eri tavalla. Tähän liittyen jää epäselväksi, miksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun säännöksessä ei mainittaisi rikollisjoukkoa ja miksi säännöksessä mainittaisiin erikseen rikostiedustelukeinon kohdentamista koskevassa säännöksessä tarkoitettu henkilö tai ryhmä.

Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan osallistuminen ja rikollisryhmän toimintaan osallistuminen liittyisivät Rajavartiolaitoksen käytettävissä oleviin rikostiedustelukeinoihin, salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja salaisiin pakkokeinoihin kuuluvaan yksinomaan tietoverkossa tehtävään peitetoimintaan. Oma kysymyksensä on se, missä määrin säännöksissä tarkoitetun kaltaiset järjestäytyneen rikollisuuden tai rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen liittyvät toimet rajoittuvat pelkästään tietoverkossa tehtävään peitetoimintaan, jos niitä toteutetaan ainakin osittain myös reaaliympäristössä.

Paikkatiedustelusta päättäminen

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi paikkatiedustelua koskevat säännökset. Paikkatiedustelu mainittaisiin myös rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun rikostiedustelukeinoja koskevassa säännöksessä. Paikkatiedustelua koskeva sääntely muistuttaisi jossain määrin eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 98/2026 vp pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotettua salaista kotietsintää, salaista erityistä kotietsintää ja salaista paikanetsintää koskevaa sääntelyä.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun lisättäväksi ehdotetun säännöksen mukaan paikkatiedustelusta päättäisi pidättämiseen oikeutettu virkamies. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun mukaan tuomioistuin päättäisi paikkatiedustelusta, kun paikkatiedustelu kohdistuu kotirauhan suojaamaan tilaan tai paikkaan, ja pidättämiseen oikeutettu virkamies päättäisi muusta kuin kotirauhan suojaamaan tilaan kohdistuvasta paikkatiedustelusta. Todettakoon, että siviilitiedustelua ja sotilastiedustelua koskevien säännösten mukaisesta paikkatiedustelusta päättää tuomioistuin, jos se kohdistuu kotirauhan suojaamaan paikkaan taikka paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä tai johon yleinen pääsy on rajoitettu tai estetty paikkatiedustelun toimittamisajankohtana.

Haltuunotto, jäljentäminen ja asiakirjan tarkastelu

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset paikkatiedusteluun liittyvästä haltuunotosta, jäljentämisestä ja asiakirjan tarkastelusta. Paikkatiedusteluun liittyvä haltuunotto, jäljentäminen ja asiakirjan tarkastelu mainittaisiin myös rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun rikostiedustelukeinoja koskevassa säännöksessä. Paikkatiedusteluun liittyvää haltuunottoa, jäljentämistä ja asiakirjan tarkastelua koskeva sääntely muistuttaisi jossain määrin eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 98/2026 vp pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotettua salaiseen kotietsintään, salaiseen erityiseen kotietsintään ja salaiseen paikanetsintään liittyvää haltuunottoa ja jäljentämistä koskevaa sääntelyä.

Oma kysymyksensä ovat paikkatiedusteluun liittyvästä haltuunotosta, jäljentämisestä ja asiakirjan tarkastelusta säätämistä mahdollisesti tehtävät vastakohtaispäätelmät muihin tilanteisiin liittyvän haltuunoton, jäljentämisen ja asiakirjan tarkastelun suhteen. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettu lain 3 lukuun ei sisältyisi säännöksiä paikkatiedusteluun liittymättömästä haltuunotosta, jäljentämisestä ja asiakirjan tarkastelusta. Todettakoon, että siviilitiedustelun ja sotilastiedustelun yhteydessä sovellettavien jäljentämistä koskevien säännösten soveltamisalaa ei ole rajattu vain paikkatiedusteluun liittyväksi.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun lisättäväksi ehdotettujen säännösten mukaan jäljentämisestä ja asiakirjan tarkastelusta säädetty koskisi myös tietoa, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalueella (data). Asiakirjasta säädettyä sovellettaisiin myös datan muodossa olevaan asiakirjaan. Samansisältöisesti on säädetty pakkokeinolain 7 luvun takavarikoimisen edellytyksiä koskevassa säännöksessä ja ehdotettu eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 98/2026 vp säädettäväksi pakkokeinolain 10 luvun salaiseen kotietsintään, salaiseen erityiseen etsintään ja salaiseen paikanetsintään liittyvän haltuunottamisen ja jäljentämisen edellytyksiä koskevassa säännöksessä. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun lisättynä ehdotettu säännös saattaisi kuitenkin antaa harhaanjohtavan kuvan paikkatiedusteluun liittyvien jäljentämisen ja teknisen laitetarkkailun keskinäisestä suhteesta. Samoin kuin toisaalta paikkaan kohdistuvan etsinnän tai

laite-etsinnän edellytykset ja toisaalta etsinnällä löydetyn aineiston takavarikoimisen tai jäljentämisen edellytykset on erotettava toisistaan, toisistaan on erotettava myös toisaalta paikkatiedustelun tai teknisen laitetarkkailun edellytykset ja toisaalta paikkatiedustelulla löydetyn aineiston jäljentämisen edellytykset. Tässä yhteydessä toisaalta paikkaan kohdistuva etsintä ja paikkatiedustelu sekä toisaalta laite-etsintä ja tekninen laitetarkkailu rinnastuvat toisiinsa. Täydentävän hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa paikkatiedusteluun liittyvien jäljentämisen ja teknisen laitetarkkailun keskinäistä suhdetta kuvataan sinällään asianmukaisesti muun muassa erottamalla toisistaan paikkatiedustelun piiriin kuuluva teknisen laitteen ulkoinen tarkastelu ja teknisen laitetarkkailun toimivaltuuden käyttämisestä edellyttävä teknisen laitteen sisältämän datan jäljentäminen. Todettakoon, että myös ulkoisia muistilevyjä ja muistitikkuja on pidetty sellaisina tietokoneen tallennusalueina, joista tietojen hankkiminen edellyttää teknisen laitetarkkailun toimivaltuuden käyttämistä. Oma kysymyksensä on esineen, asiakirjan tai omaisuuden jäljentämisen suhde esimerkiksi paikkatiedustelun yhteydessä tehtävien havaintojen tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta käyttäen.

Osallistuvan tietolähteen käyttö

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevat säännökset. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 98/2026 vp ehdotetaan pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi vastaavat säännökset. Toisin kuin järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan osallistumisen osalta, rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuteen 3 a lukuun ei ehdoteta sisällytettäväksi osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevaa erillistä säännöstä. Osallistuvan tietolähteen käyttö mainittaisiin kuitenkin rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun rikostiedustelukeinoja koskevassa säännöksessä. Kuten edellä on todettu, järjestäytyntä rikollisuutta kuvattaisiin toisaalta rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvussa ja pakkokeinolain 10 luvussa ja toisaalta rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudessa 3 a luvussa hieman eri tavalla. Jos tällaista kuvausten eroa pidetään perusteltuna, vastaava ero olisi johdonmukaista tehdä myös osallistuvan tietolähteen käytön osalta rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuteen 3 a lukuun sisällytettävässä osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevassa erillisessä säännöksessä.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun ja pakkokeinolain 10 luvun mukaan osallistuva tietolähde saisi paitsi osana tietolähteen ohjattua käyttöä avustaa Rajavartiolaitoksen tai esitutkintaviranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa rikollisryhmää, rikollisjoukkoa, rikollisverkostoa tai muuta näihin verrattavissa olevaa rikosten toteuttamiseksi muodostettua henkilöiden yhteenliittymää, myös tehdä Rajavartiolaitoksen tai esitutkintaviranomaisen ohjauksessa ja valvonnassa sellaisia toimenpiteitä, jotka mahdollistaisivat Rajavartiolaitokselle muun salaisen tiedonhankintakeinon toteuttamisen tai esitutkintaviranomaiselle salaisen pakkokeinon hyödyntämisen. Myös nämä viittaukset salaisiin tiedonhankintakeinoihin ja salaisiin pakkokeinoihin voisivat perustella edellä todettua tarvetta sisällyttää rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuteen 3 a lukuun osallistuvan tietolähteen käyttöä koskeva erillinen säännös. Todettakoon, että ehdotettujen säännösten mahdollistama tietolähteen ohjattuun käyttöön liittyvä järjestäytyneen rikollisuuden avustaminen ja viranomaisen avustaminen toimenpiteitä tekemällä olisivat sinällään luonteeltaan erilaisia toimintoja. Todettakoon myös, että tietolähteen viranomaiselle luovuttamat

tiedot voivat olla sekä viranomaisen tiedonhankinnan kohteena olevaa toimintaa koskevia että viranomaisen tiedonhankintatoiminnan toteuttamista tukevia. Oma kysymyksensä olisivat osallistuvan tietolähteen viranomaista toimenpiteitä tekemällä avustamisen sääntelystä mahdollisesti tehtävät vastakohtaispäätelmät muun yksityishenkilön viranomaista erilaisia toimenpiteitä tekemällä avustamisen suhteen.

Osallistuvan tietolähteen käyttöä koskeva esitys ja suunnitelma sekä osallistuvan tietolähteen käytöstä päättäminen

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun lisättäväksi ehdotetun osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevaa esitystä ja suunnitelmaa koskevan säännöksen mukaan osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevassa esityksessä olisi mainittava tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö tai ryhmä riittävästi yksilöitynä. Lukuun lisättäväksi ehdotetun osallistuvan tietolähteen käytöstä päättämistä koskevan säännöksen mukaan osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevassa päätöksessä olisi puolestaan mainittava henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, ja toimenpiteen kohteena oleva henkilö tai ryhmä riittävästi yksilöitynä. Myös eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 98/2026 vp pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi ehdotetun osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevaa esitystä ja suunnitelmaa koskevan säännöksen mukaan osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevassa esityksessä olisi mainittava tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö tai ryhmä riittävästi yksilöitynä. Lukuun lisättäväksi ehdotetussa osallistuvan tietolähteen käytöstä päättämistä ja yhteensovittamista koskevassa säännöksessä ei sen sijaan edellytettäisi, että osallistuvan tietolähteen käyttöä koskevassa päätöksessä mainittaisiin rikoksesta epäilty taikka toimenpiteen kohteena oleva henkilö tai ryhmä.

Tietolähteen turvaaminen

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi tietolähteen turvaamista koskevat säännökset. Eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 98/2026 vp ehdotetaan pakkokeinolain 10 lukuun lisättäväksi vastaavat säännökset. Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuteen 3 a lukuun ei ehdoteta sisällytettäväksi tietolähteen turvaamista koskevaa erillistä säännöstä, vaikka tarkoituksena lienee ollut tietolähteen turvaamisen mahdollistaminen myös rikostiedustelun yhteydessä. Kun rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain salaista tiedonhankintaa koskevan 3 luvun ja rikostiedustelua koskevan uuden 3 a luvun soveltamisalat olisivat erilaiset, rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuteen 3 a lukuun voisi olla perusteltua sisällyttää tietolähteen turvaamista koskeva erillinen säännös. Sekä rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 lukuun että pakkokeinolain 10 lukuun lisättäviksi ehdotetuissa tietolähteen turvaamista koskevissa säännöksissä viitattaisiin päätösvallan osalta salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettuun pidättämiseen oikeutettuun virkamieheen.

Rikostiedustelukeinojen käytön edellytykset

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uuden 3 a luvun mukaan suunnitelmallista tarkkailua, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja paikkatiedustelua ei saisi kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan. Ehdotettu sääntely vastaisi sisällöltään rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun nykyistä sääntelyä suunnitelmallisen tarkkailun, peitellyn tiedonhankinnan, teknisen kuuntelun ja teknisen katselun osalta sekä lukuun ehdotettua sääntelyä paikkatiedustelun osalta. Hallituksen esitysluonnoksen perustelujen mukaan rikostiedustelukeinojen käytön pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistamisen kiellon rajaaminen koskemaan kategorisen kiellon sijasta vain osaa rikostiedustelukeinoista mahdollistaisi tietolähteen ohjatun käytön ja osallistuvan tietolähteen käytön osalta sen, että tietolähde voisi toimia kohdehenkilön asunnossa. Tätä perustellaan hallituksen esitysluonnoksessa sillä, että asumiseen kohdistuvat rajaukset eivät olisi tältä osin perusteltuja, kun tietolähdetoiminta rakentuu keskeisesti tietolähteellä olevien sosiaalisten verkostojen varaan.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan liittyvässä tietolähteen ohjauksessa

käytössä voisi olla lähtökohtaisesti kyse tietolähteen ohjaamisesta sellaiseen tilaan kyseiseen tilaan kohdistuvan tiedonhankinnan tarkoituksessa menemiseen tai tietolähteen menemisestä sellaiseen tilaan pelkässä tietolähdetoolinsa paljastumisen estämisen tarkoituksessa. Tietolähteen ohjaaminen ei saa tarkoittaa viranomaiselta puuttuvan toimivaltuuden kiertämistä tai johtaa vain viranomaiselle kuuluvan toimivaltuuden käyttämiseen yksityishenkilön toimesta. Viranomaiselta puuttuvan toimivaltuuden osalta on kyse viranomaiselta kielletystä ja yksityishenkilölle sallitusta tai yksityishenkilöltäkin kielletystä toiminnasta. Vain viranomaiselle kuuluvan toimivaltuuden osalta on puolestaan kyse viranomaiselle sallitusta ja yksityishenkilöltä kielletystä toiminnasta. Vain viranomaiselle kuuluvan toimivaltuuden käyttämiseen liittyy myös yleisempi kysymys virkatehtävän luonteisen tehtävän yksityishenkilölle antamisen sallittavuudesta. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistettavaan tietolähteen ohjattuun käyttöön liittyen olisi asetelma viranomaiselta puuttuvan toimivaltuuden kiertämisen osalta osin muuttunut kategorisesta rikostiedustelukeinon pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistamisen kiellosta luopumisen jälkeen. Ohjaamalla tietolähde pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kyseiseen tilaan kohdistuvan tiedonhankinnan tarkoituksessa menemiseen ei saisi kuitenkaan edelleenkään kiertää pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan kohdistettavan suunnitelmallisen tarkkailun, peitellyn tiedonhankinnan, teknisen kuuntelun, teknisen katselun tai paikkatiedustelun toimivaltuuden viranomaiselta puuttumista.

Rikostiedustelukeinoa koskevan vaatimuksen sisältö ja rikostiedustelukeinon käyttöä koskevan päätöksen sisältö

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudessa 3 a luvussa ei ehdoteta säädettäväksi rikostiedustelukeinojen käyttöön liittyvien toimenpiteiden kohdistamisperusteista rikostiedustelukeinokohtaisesti, vaan toimenpiteiden kohdistamisperusteet olisi koottu kaikkien rikostiedustelukeinojen käytön osalta samoihin säännöksiin. Tällaista sääntelytapaa käytettäessä

voisi joissakin tilanteissa olla epäselvää, mitkä toimenpiteiden kohdistamisperusteet olisivat käytettävissä minkäkin rikostiedustelukeinon käytön yhteydessä.

Hakonen Kimmo
tiedusteluvalvontavaltuutettu